

قرارداد آتی چیست و چه کاربردی دارد؟

✓ مشتقه‌ها (derivatives) قراردادهایی هستند که بر اوراق بهادار دیگر چون سهام، قرضه یا کالاهای اساسی متکی اند. برای مثال، یکی از این مشتقه‌ها را قرارداد آتی (future contract) می‌نامیم. اگر شما روی مثلاً غلات قرارداد آتی بخرید، معنایش آن است که پذیرفته‌اید در زمان معینی در آینده، به قیمتی که امروز تعیین می‌شود، غلات را خریداری کنید.

✓ ارزش قرارداد آتی غلات به ارزش غلات بستگی دارد: اگر قیمت غلات بالا برود، آن‌گاه ارزش قرارداد آتی غلات شما هم بالا می‌رود، چرا که قیمت خرید غلات و نگهداری آن برای مدت زمانی معین نیز بالا می‌رود. اگر قیمت غلات کاهش یابد، مشکل آن است که شما قراردادی در دست دارید که براساس آن متعهدید در زمان انقضای قرارداد آتی، بیش از قیمت بازار غلات، پرداخت کنید. البته، در بیشتر موارد (هر چند که نه همیشه با انقضای قرارداد آتی، غلاتی جابجا و مبادله نمی‌شود؛ در عوض، شما صرفاً پولی را مبادله می‌کنید که برابر تفاوت بین قیمت مورد توافق و قیمت جاری بازار است.

✓ مشتقه‌ها اخیراً و بیشتر از دیدگاه منفی، طرف توجه قرار گرفته‌اند. البته مشتقه‌ها چیز جدیدی نیستند. به شهادت کتیبه‌های گلی کشف شده در بین النهرین باستان (عراق فعلی)، قراردادهای آتی اولیه حداقل چهار هزار سال سابقه دارند. هدف چنین قراردادهایی ساده است. آنها عدم قطعیت را کاهش می‌دهند.

✓ فرض کنید آنوم پیشا و نمران شارور، پسران سینیدی یانامه کشاورزان غله کار سومری هستند. می‌خواهند در مورد کشت جو یا گندم در مزارع خود تصمیم بگیرند. همزمان، کاهندی ایلتانی می‌داند که در پاییز آینده جو نیاز دارد، و در عین حال می‌داند که قیمت جو نوسان می‌کند و نمی‌توان آن را پیش‌بینی کرد. با راهنمایی ارزشمند کاسب محلی، آنوم پیشا و نمران شارور با ایلتانی تماس می‌گیرند و به وی پیشنهاد می‌کنند یک قرارداد آتی روی جو از آنان خریداری کند؛ آنان موافقت می‌کنند مقدار معینی جو را به قیمت توافق شده و البته بعد از دروی محصول به ایلتانی بفروشند.

✓ به این ترتیب، آنوم پیشا و نمران شارور با اطمینان جو می‌کارند، چرا که قبلاً خریداری یافته‌اند. ایلتانی هم می‌داند که مقدار جو لازم را به قیمت ثابت به دست می‌آورد. در این مورد، مشتقه ریسک فروشنده را برای فروش محصول خود در وهله اول کاهش می‌دهد و در عین حال، خریدار را از نوسان قیمت غیر منتظره در امان نگاه می‌دارد.

از کتاب «فیزیک مالی»

جیمز اوون ودرال

ترجمه: دکتر حسین عبدمتبریزی